

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ:
АНАЛІЗ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ВІД 27.04.2021 РОКУ № 1422**

**LEGAL REGULATION OF SPECIAL PRE-TRIAL INVESTIGATION: ANALYSIS
OF THE PROVISIONS OF THE LAW OF UKRAINE OF APRIL 27, 2021 NO. 1422**

Метою статті є системний аналіз положень Закону України від 27.04.2021 року № 1422 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування» та його впливу на реалізацію інституту спеціального досудового розслідування. Здійснено комплексний аналіз та системне тлумачення змін і доповнень до Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку з прийняттям Закону України від 27.04.2021 року № 1422 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування». З'ясовано, що нормативні зміни не здійснюють додаткового правообмежувального впливу, а отже, не можуть вважатися надмірними обмеженнями прав підозрюваного, вони суттєво не змінюють порядку здійснення спеціального досудового розслідування, а більше впорядковують його та систематизують, що має позитивно вплинути на правозастосування. Обґрунтовано, що нормативні зміни спрямовані на узгодження пов'язаних норм, які регулюють процесуальний порядок здійснення спеціального досудового розслідування та вирішення проблем правозастосування, що виникли з об'єктивних причин, серед яких – неможливість оголошення міждержавного розшуку, неможливість виконання повноважень органами державної влади на тимчасово окупованих територіях, тимчасова втрата контролю над частиною державного кордону, не передбачають додаткових обмежень прав підозрюваного, не спрощують процесуальний порядок здійснення спеціального досудового розслідування, не зменшують обсяг доказування, його зміст. Зроблено висновок, що існування, практична реалізація та правозахисне значення спеціального досудового розслідування і процедури *in absentia* взагалі залежить не тільки від нормативного визначення, воно є тільки першою ланкою у складному процесі регулювання специфічних правовідносин, які виникають внаслідок умисного ухилення підозрюваного від участі у провадженні. Суттєве значення має стабільність та системність застосування цього інституту тільки у випадках, коли для цього є підстави, що також сприятиме формуванню правосвідомості громадян у сенсі розуміння своїх прав та обов'язків та усвідомлення наслідків протиправної поведінки.

Ключові слова: спеціальне досудове розслідування, *in absentia*, нормативне регулювання, виклик, розшук, тримання під вартою, підозрюваний.

The purpose of the article is a systematic analysis of the Law of Ukraine of 27.04.2021 № 1422 “On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine to improve certain provisions in connection with the special pre-trial investigation” and its impact on the institution of special pre-trial investigation. A comprehensive analysis and systematic interpretation of changes and additions to the Criminal Procedure Code of Ukraine in accordance with the Law of Ukraine № 1422 of 27.04.2021 “On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine to improve certain provisions in connection with a special pre-trial investigation”. It was found that regulatory changes do not have additional restrictive effects, and therefore cannot be considered excessive restrictions on the rights of the suspect, they do not significantly change the order of special pre-trial

investigation, but rather streamline and systematize it, which should positively affect law enforcement. It is substantiated that the normative changes are aimed at harmonizing related norms that regulate the procedure for conducting special pre-trial investigations and resolving law enforcement problems that have arisen for objective reasons, including the impossibility of declaring an interstate search, territories, temporary loss of control over part of the state border, do not provide for additional restrictions on the rights of the suspect, do not simplify the procedure for conducting a special pre-trial investigation, do not reduce the amount of evidence, its content. It is concluded that the existence, practical implementation and human rights value of special pre-trial investigations and procedures in absentia in general depends not only on the normative definition, it is only the first link in the complex process of regulating specific legal relations arising from deliberate evasion. Stability and systematic application of this institution is essential only in cases where there are grounds for it, which will also contribute to the formation of legal awareness of citizens in terms of understanding their rights and responsibilities and awareness of the consequences of illegal behavior.

Key words: *special pre-trial investigation, in absentia, normative regulation, summons, search, detention, suspect.*

Постановка проблеми. Сучасне кримінальне процесуальне право характеризується пошуком форм та засобів, які здатні забезпечити ефективність і дієвість кримінального провадження. Однією з таких форм є спеціальне досудове розслідування, законодавче регулювання якого від запровадження у 2014 році і дотепер викликає науковий і практичний інтерес, що зумовлено як специфікою правової моделі процедури *in absentia*, так і особливостями її застосування.

Певна безсистемність і неузгодженість норм КПК України, що регулюють здійснення спеціального досудового розслідування, крім питання його ефективності, також фактично стали причиною неможливості його практичної реалізації. Спробу вирішення цієї проблеми здійснено шляхом ухвалення Закону України № 1422 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування» 27.04.2021 року [1]. У пояснювальній записці на обґрунтування необхідності законодавчих змін ідеться: «Для більш чіткого нормативного врегулювання питання здійснення спеціальних досудового розслідування та судового провадження пропонується внести зміни до статей КПК України, які регулюють підстави оголошення у розшук підозрюваного, обвинуваченого; питання обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого; підстави здійснення спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження» [2].

Загалом, позитивно оцінюючи та визнаючи ефективність механізмів вирішення низки проблем нормативного регулювання спеціального досудового розслідування, вважаємо за доцільне висловити низку міркувань та зауважень щодо значення згаданого нормативного акта та його впливу на правозастосування.

Аналіз останніх наукових публікацій. Проблеми спеціального досудового розслідування у своїх працях розглядали В.І. Галаган, І.В. Гловюк, О.В. Капліна, О.П. Кучинська, Л.М. Лобойко, О.В. Маленко, В.Т. Малярченко, Г.В. Матвієвська, О.О. Нагорнюк-Данилюк, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, І.В. Рогатюк, І.І. Сливич, О.В. Таран, Л.Д. Удалова, В.І. Фаринник, М.С. Цуцкірідзе, С.С. Чернявський, А.В. Шевчишен, О.Г. Шило, Д.О. Шумейко, М.Є. Шумило, О.Г. Яновська та ін.

Дослідження згаданих та інших науковців суттєво вплинули на розвиток інституту спеціального досудового розслідування та виявили недоліки і прогалини його правового регулювання та практичної реалізації. Деякі підходи та пропозиції, які враховують проблеми практики, стали науковою основою для розроблення Закону України від 27.04.2021 року № 1422 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування» [1] (далі – Закон).

Метою цієї роботи є системний аналіз положень Закону та його впливу на реалізацію інституту спеціального досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Законом було внесено низку змін до КПК України, що стосуються здійснення спеціального досудового розслідування, деякі з них уточнюють наявні положення, інші є новими.

Щодо загальних підходів. Визначено низку термінів і нормативних конструкцій, які формують єдине понятійне середовище, що своєю чергою має забезпечити однакове правозастосування.

Запроваджено єдину нормативну формулу: «підозрюваний, який оголошений у міжнародний розшук, та/або який виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором». Такий підхід вирішує проблему, що виникла з втратою чинності п. 20-1 розділу XI КПК України після початку діяльності Державного бюро розслідувань (опублікування у газеті «Урядовий кур'єр» відповідного повідомлення його керівником 27 листопада 2018 року), адже це призвело до фактичного блокування процедури спеціального досудового розслідування, оскільки у ч. 2 ст. 297-1 КПК України (у попередній редакції) не було передбачено можливості здійснювати спеціальне досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України, а оголошення їх у міжнародний розшук (як обов'язкова умова здійснення спеціального досудового розслідування згідно з попередньою редакцією КПК України) у такому випадку неможливе.

Також здійснено нормативне закріплення способу повідомлення осіб, яким не може бути передано інформацію та процесуальні документи, що їх стосуються, з причин, що не залежать від органів державної влади, шляхом інформування таких осіб із використанням єдиного переліку ресурсів (засоби масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та офіційний вебсайт Офісу Генерального прокурора), на яких публікується така інформація (ч. 8 ст. 135, ч. 6 ст. 297-4, ч. 1 ст. 297-5 КПК України) та наслідки застосування такого способу повідомлення.

Практична реалізація цих загальних підходів, що упорядковують процесуальну діяльність, залежно від обставин кримінального провадження відрізняється, конкретизується та доповнюється іншими вимогами, які визначають інтенсивність та правомірність процесуального впливу у різних ситуаціях.

Щодо виклику особи. Запроваджено порядок здійснення виклику особи, якій не може бути вручено повістку, оскільки є достатні підстави вважати, що така особа виїхала та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором. У такому разі повістка публікується у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора (ч. 8 ст. 135 КПК України).

Для застосування такого порядку потрібно також довести обґрунтовану неможливість вручення повістки особі, стосовно якої є достатні підстави вважати, що така особа виїхала та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, згідно з ч.ч. 1, 2, 4–7 ст. 135 КПК України.

Якщо повістку про виклик опубліковано у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора, особа, стосовно якої є достатні підстави вважати, що вона виїхала та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та їй неможливо безпосередньо вручити повістку, надіслати її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснити виклик по телефону або телеграмою (ч. 1 ст. 135 КПК України); передати повістку шляхом вручення під розписку дорослому члену сім'ї особи чи іншій особі, яка з нею проживає, житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи або адміністрації за місцем її роботи у разі тимчасової відсутності особи за місцем проживання (ч. 2 ст. 135 КПК України); вручити повістку батьку, матері, усиновлювачу або законному представнику неповнолітньої особи (ч. 4 ст. 135 КПК України); вручити повістку піклувальнику обмежено дієздатної особи (ч. 5 ст. 135 КПК України); вручити повістку згідно з міжнародним договором про правову допомогу, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а за відсутності такого – за допомогою дипломатичного (консульського) представництва особи, яка проживає за кордоном (ч. 7 ст. 135 КПК України) – ця особа вважається такою, яка належним чином повідомлена про виклик.

Отже, для застосування ч. 8 ст. 135 КПК України вимагається доведення двох однаково значущих обставин: 1) достатні підстави вважати, що особа виїхала та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором; 2) обґрунтована неможливість вручення такій особі повістки згідно з ч.ч. 1, 2, 4–7 ст. 135 КПК України, що передбачає необхідність (обов'язок) вжити заходів у межах застосування «загального порядку» здійснення виклику у відповідності до ч.ч. 1, 2, 4–7 ст. 135 КПК

України, тобто потрібно вичерпати всі передбачені законом можливості для здійснення виклику до застосування «спеціальної» процедури (ч. 8 ст. 135 КПК України).

Таким чином, значення запровадженого механізму полягає у тому, що він визначає чіткий порядок дій уповноважених суб'єктів, послідовність та зміст заходів з метою належного повідомлення особи, запобігає можливим зловживанням щодо застосування ч. 8 ст. 135 КПК України без достатніх підстав.

Щодо наслідків неприбуття на виклик. З назви і змісту ст. 139 КПК України вбачається, що законодавець не розрізняє дії осіб, зазначених у ч. 1 цієї статті, які зобов'язані з'явитись на виклик, такі як «нез'явлення», «неприбуття» (вживає їх як синоніми) і не використовує поняття «ухилення». Термін «злісне ухилення» застосовується у ч. 3 ст. 139 КПК України щодо дій свідка, а у ч. 5 ст. 139 КПК України йдеться про підозрюваного, обвинуваченого, який «ухиляється» від явки на виклик та оголошений у міжнародний розшук, та/або який виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором.

Призначення такої диференціації у забезпеченні однакового застосування цієї норми і чіткого розмежування наслідків неприбуття на виклик різними особами залежно від їх процесуального статусу та процесуальної поведінки.

Визначений підхід унеможливило застосування ч. 5 ст. 139 КПК України до будь-якого підозрюваного, обвинуваченого та як наслідок неприбуття на виклик, про що йдеться у ч. 1 ст. 139 КПК України (підозруваний, обвинувачений щодо якого здійснюється провадження, який був у встановленому цим Кодексом порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття). Законодавець для застосування ч. 5 ст. 139 КПК України зобов'язує уповноважених суб'єктів довести, що: 1) має місце саме «ухилення» від явки, яке визначено як «неприбуття на виклик без поважної причини більш як два рази», що також потребує підтвердження здійснення таких викликів і того, що причини неприбуття з'ясувалися; 2) особа набула процесуального статусу підозрюваного, обвинуваченого; 3) підозруваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук, та/або виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором.

Слід також зауважити, що одночасно із запровадженням єдиного підходу у пов'язаних нормах, що включає випадки, коли підозруваний виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, у ч. 5 ст. 139 КПК України доцільно було б зазначити, що дія цих положень не поширюється на випадки учинення злочину неповнолітнім. Це сприяло б узгодженню згаданої норми з ч. 8 ст. 135 КПК України та ст. 297-1 КПК України, адже порядок, передбачений ч. 8 ст. 135 КПК України, не передбачає винятку для неповнолітнього, а у ч. 2 ст. 297-1 КПК України та інших нормах міститься заборона здійснення спеціального досудового розслідування щодо неповнолітнього.

Щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. У ч. 4 ст. 183 КПК України вказано, що слідчий суддя, суд у разі постановлення ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою не визначає розмір застави під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно підозрюваного, обвинуваченого, який оголошений у міжнародний розшук, та/або який виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором. Таким чином, передбачається тільки один випадок, коли розмір застави не визначається, в усіх інших випадках (п. 1-5 ч. 4 ст. 183 КПК України) визначення розміру застави є правом, а не обов'язком слідчого судді, суду.

Зі змісту та структури ч. 4 ст. 183 КПК України видається, що законодавець розмежує випадки, передбачені п.п. 1-5 ч. 4 ст. 183 КПК України та абзацом 7 ч. 4 ст. 183 КПК України, що пов'язано із різними обставинами кримінального провадження. У п.п. 1-5 ч. 4 ст. 183 КПК України можливість не визначати розмір застави зумовлена тяжкістю, особливою небезпечкою злочинів (п.п. 1, 2, 4, 5) та порушенням умов запобіжного заходу (п. 3), а у абзаці 7 ч. 4 ст. 183 КПК України визначається процесуальна ситуація, коли підозруваний, обвинувачений, який оголошений у міжнародний розшук, та/або який виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, тобто перебуває поза межами впливу органу досудового розслідування, що унеможливило безпосереднє застосування запобіжного заходу. У разі затримання підозрюваного або його добровільного

з'явлення слідчий суддя у процесі постановлення ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою може визначити розмір застави, що свідчить про відсутність неправомірного обмеження прав підозрюваного, а тільки про нормативне врегулювання з метою процесуальної економії.

Аналогічними обставинами зумовлено і доповнення ст. 197 КПК України ч. 4, відповідно до якої у разі постановлення слідчим суддею, судом ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно підозрюваного, обвинуваченого на підставі ч. 6 ст. 193 КПК України строк дії такої ухвали не зазначається.

Таким чином, вирішено відому проблему правозастосування, що полягала у необхідності звернення до слідчого судді з відповідним клопотанням після закінчення строку дії ухвали, яка фактично не могла бути виконана.

Щодо розшуку підозрюваного. Законом також унормовано підстави оголошення розшуку підозрюваного, а саме: 1) його місцезнаходження невідоме; 2) він виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик (ч. 1 ст. 281 КПК України).

Отже, визначаються дві підстави оголошення розшуку підозрюваного, які включають як випадок, коли взагалі відсутня інформація про місцезнаходження підозрюваного, так і випадок, коли встановлено (а не є достатні підстави вважати, на відміну від формулювання у ч. 8 ст. 135 КПК України), що він виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України (без окремої вказівки про виїзд та/або перебування на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, тобто у будь-якій зарубіжній країні).

Таким чином, для оголошення розшуку підозрюваного, місцезнаходження якого відоме, потрібно довести, що підозрюваний виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України і йому неможливо вручити повістку згідно з ч.ч. 1, 2, 4–7 ст. 135 КПК України (але такі дії здійснено) і з цієї причини застосовано порядок виклику, передбачений ч. 8 ст. 135 КПК України.

Отже, встановлюється низка запобіжників, що ускладнюють можливі зловживання в процесі здійснення досудового розслідування, а саме: 1) обов'язок доведення, що підозрюваний виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України; 2) він не з'являється без поважних причин на виклик; 3) підозрюваний належним чином повідомлений про виклик; 4) до оголошення підозрюваного в розшук слідчий, прокурор вжив заходів щодо встановлення його місцезнаходження (ч. 1 ст. 281 КПК України).

Щодо особливостей спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень. Відповідно до назви Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування» його призначення полягає у врегулюванні порядку здійснення спеціального досудового розслідування, що передбачає необхідність нормативних змін у межах глави 24-1 КПК України.

До ч. 2 ст. 297-1 КПК України Законом внесено зміни, якими передбачено можливість здійснення спеціального досудового розслідування стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук. Таким чином, скасовано вимогу оголошення підозрюваного у міжнародний/міждержавний розшук, яка була у попередній редакції норми.

Примітно також, що саме ч. 2 ст. 297-1 КПК України з часу запровадження інституту спеціального досудового розслідування зазнала найбільшої кількості змін, що вказує на складність правового регулювання відповідних правовідносин і незавершеність процесу становлення інституту спеціального досудового розслідування і меж його застосування.

Потрібно наголосити, що нова редакція ч. 2 ст. 297-1 КПК України не відмінняє обов'язку доказування переховування (не перебування, а саме переховування) підозрюваного від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності, у ній також збережено вимогу оголошення підозрюваного у міжнародний розшук у разі, якщо він переховується за кордоном. Про обов'язок доказування цих обставин вказується і у п.п. 4, 5 ч. 2 ст. 297-2 КПК України та ч. 1 ст. 297-4 КПК України.

Проте відзначимо, що поза увагою законодавця залишилось важливе питання термінологічного узгодження спеціального законодавства із новими положеннями КПК України, а саме ч. 3 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та ст. 5 Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції», що може формувати неоднакове правозастосування.

Удосконалено спеціальний порядок вручення процесуальних документів (повісток про виклик) підозрюваному під час здійснення спеціального досудового розслідування, що передбачає виконання двох вимог: 1) надсилання повістки про виклик підозрюваного за останнім відомим місцем його проживання чи перебування; 2) публікації повістки про виклик у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора, що забезпечує підозрюваному додаткові гарантії та можливості для отримання процесуальної інформації та документів.

Водночас звертає увагу неузгодженість назви глави 24-1 КПК України «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» зі змістом ч. 2 ст. 297-1 КПК України, а саме те, що «спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів...» (ч. 2 ст. 297-1 КПК України), а у переліку злочинів, що надається у цій же нормі, передбачено ст. 445 КК України, що відповідно до ст. 12 КК України є кримінальним проступком.

Таким чином, підлягала б уточненню або назва глави 24-1, або формулювання, наведене у ч. 2 ст. 297-1 КПК України та інших нормах, де згаданий перелік наводиться. Проте це питання, на нашу думку, потребує додаткової уваги і часу для правильного вирішення.

З одного боку, назва глави 24-1 КПК України певною мірою визначає перспективи широкого застосування спеціального досудового розслідування (злочини і кримінальні проступки), а з іншого – якщо проаналізувати перелік злочинів, який наведено у ч. 2 ст. 297-1 КПК України, то він переважно складається з особливо тяжких та тяжких злочинів, крім того, якщо звернутись до назви Закону України, яким було запроваджено процедуру *in absentia* до КПК України – «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» [3], то вбачається, що така назва вказує на призначення та обмеження сфери застосування процедури *in absentia*.

У пояснювальній записці до аналізованого в роботі Закону не обґрунтовується необхідність доповнення переліку злочинів (у редакції КПК України), визначеного у ч. 2 ст. 297-1 КПК України, а також доцільність застосування спеціального досудового розслідування у разі вчинення кримінальних проступків або саме цього проступку. Тому доповнення ч. 2 ст. 297-1 КПК України ст. 445 КК України потребує аргументації з урахуванням того, що ця норма КК України вже була виключена з ч. 2 ст. 297-1 КПК України раніше [4].

Потрібно також зауважити, що поряд із вдалими, на нашу думку, способами вирішення низки проблем правового регулювання спеціального досудового розслідування його удосконалення не можна визнати завершеним і достатнім.

Так, проблемним залишається питання оголошення підозрюваного в міжнародний розшук, для якого органу досудового розслідування необхідно отримати ухвалу слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, однак стаття 193 КПК України для застосування такого запобіжного заходу передбачає необхідність оголошення особи у міжнародний розшук.

Проблеми оголошення у міжнародний розшук [5] тривалий час привертають увагу науковців і практиків, проте досі не знайшли вирішення, не виняток і аналізований Закон.

Колізійним залишається питання щодо визначення того, з якого моменту є обов'язковою участь захисника у кримінальному провадженні щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування, оскільки нинішнє закріплення з моменту прийняття відповідного процесуального рішення є нелогічним з огляду на те, що захисник повинен брати обов'язкову участь у розгляді відповідного клопотання, а не після прийняття такого рішення. Тому правильно було б передбачити його участь з моменту надходження до суду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування.

Залишається невизначеним порядок скасування ухвали про здійснення спеціального досудового розслідування, не вирішено і питання щодо можливості оскарження стороною захисту

ухвали слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування, що обґрунтовано визначається дослідниками порушенням права підозрюваного на справедливий суд.

Висновки. Одним із важливих, на нашу думку, результатів удосконалення нормативного регулювання спеціального досудового розслідування, що запроваджені Законом, стали систематизація, узгодження та формулювання нормативних положень, які забезпечують однакове розуміння як окремих норм КПК України, які стосуються процесуального порядку здійснення спеціального досудового розслідування, так і їх зв'язку.

З проведеного аналізу видається, що нормативні зміни не здійснюють додаткового правообмежувального впливу, а отже, не можуть вважатися надмірними обмеженнями прав підозрюваного, вони суттєво не змінюють порядку здійснення спеціального досудового розслідування, а більше впорядковують його та систематизують, що має позитивно вплинути на правозастосування.

Законодавець пішов шляхом визначення однакового, передбачуваного, зрозумілого та системного механізму, що має забезпечити прозорість та неупередженість здійснення спеціального досудового розслідування із дотриманням прав підозрюваного та задля виконання завдань кримінального провадження.

Слід також зазначити, що існування, практична реалізація та правозахисне значення спеціального досудового розслідування і процедури *in absentia* взагалі залежить не тільки від нормативного визначення, воно є тільки першою ланкою у складному процесі регулювання специфічних правовідносин, які виникають внаслідок умисного ухилення підозрюваного від участі у провадженні. Суттєве значення має стабільність та системність застосування цього інституту тільки у випадках, коли для цього є підстави, що також сприятиме формуванню правосвідомості громадян у сенсі розуміння своїх прав та обов'язків та усвідомлення наслідків протиправної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування : Закон України № 1422-IX від 27 квітня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1422-20#n7>.

2. Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування» № 1422 від 27 квітня 2021 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2164&skl=10.

3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини : Закон України № 1689 від 7 жовт. 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-18#n51>.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України № 2617 від 20 груд. 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#n619>.

5. Татаров О. Національні особливості оголошення особи в міжнародний розшук. *Закон і Бізнес*. Вип. № 16 (1470). 25.04–01.05.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/142393-nacionalni_osoblivosti_ogoloshennya_osobi_v_mizhnarodniy_roz.html.